

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XLI. Cur inimicis sit ignoscendum? & tamen ob hoc eorum peccata
non manere impunita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

fortune contumeliam proiecitur: cum bene lacertos exercuit, cuiuslibet ferè pabulum, cuiuslibet victima, ex infirmis fluidusq; contextum, & lineamentis exterioribus nitidum. frigoris, aestus, laboris impatiens: ipso rursus sitis, & otio iturum in tabem, alimenta metuens sua, quorum modo inopia, modo copia rumpitur: anxie sollicitaq; tutela, precarij spiritus, & malè harentis, quàm parum repentinum audiet, ex improviso sonus auribus grauis excutit: soli semper sibi nutrimentum vitiosum, & inutile. Miramur in hoc mortem vnius, qua singulis opus est. Numquid enim ut concidat, res magni molimenti est? Odor illi saporq;, & lassitudo, & vigilia, & humor, & cibus, & sine quibus viuere non potest, mortifera sunt. Quocumq; se mouet, infirmitatis sua statim conscium, non omne calum ferens, aquarum nouitatibus, flatuq; non familiaris aura, & tenuissimis causis atq; offensionibus morbidum, putre, cassum, à sletu vitam auspiciatum. Cum interim quantos tumultus hoc tam contemptum animal mouet? in quantas cogitationes oblitum conditionis sue venit? Immortalia aeterna voluat animo, & in nepotes, pronepotesq;, disponit: cum interim longa conantem eum mors opprimit: & hoc, quod senectus vocatur, pauci sunt circuitus annorum. Ita se Ethnicus de corpore aestimauit, quod, quia naturam communem omnes habemus, omnes facere par est. Quorquòt autem faciunt, nulli se vel ob vires, vel ob formam, vel ob valetudinem, vel alias membrorum dotes anteponunt, non enim se aspiciunt, quales sint, sed quales esse possint: immò, quales futuri sint. Ad quod oculos conuertens Ecclesiasticus ait: Omnes homines terra & cinis. Quid superbit terra & cinis?

Eccli. 17. 33.
& 10. 9.

CAPVT XLI.

Cur inimicis sit ignoscendum? & tamen ob hoc eorum peccata non manere impunita.

Quàm iustis de causis Mundi Conditor & Gubernator honores alijs tribuat, si cetera omnia deessent argumenta, satis superque ostenderent illi sapientes, qui honores, tamquam rem vilem, & ad pueros pertinentia crepundia, à se abdicauerunt, abiecerunt, conculcauerunt. Neque in sapientum habendus est numero, qui magnum nomen tenet potius, quàm

I.

quàm implet. Illius in iudicando prudentia laudatur, qui, quando ita res fert, laudes ipsas humanas potest contemnere. Sape enim vanæ sunt; saepe etiam perniciosæ; mutabiles semper. Quam obrem appositè viri nobiles Athenis, fibulæ cicadam è terra natam, canentem, & citò morientem; Romani autem lunulam, mutabilitatis atque inconstantia notam, calceis suis addiderunt. Splendet quidem Luna, sed non semper lumine pleno; immò nec semper pleno semper: saepe enim etiam sereno cælo non cernitur. Ita gloria humana aliquando multùm, aliquando parum effulget, aliquando tota obscuratur. Non ita gloria cælestis, quæ constans est & sempiterna, atque idcirco Soli comparata. Neque enim sola Dei maiestas in sole posuit tabernaculum suum, sed etiam sponsa Dei est electa ut sol, sanctique omnes instar solis exsplendescunt. Quam gloriam Christus expressit, quando in monte Thabor resplenduit facies eius sicut sol. Quis scintillam, aut exiguum nitedulæ lumen luci meridianæ anteferrer? aut muscam monte, guttam aquæ Oceano maiorem esse iudicaret? Hoc ne faciant à Deo meliora docti, non modò contenti sunt, si destituros honores non adipiscantur, aut amittant; verùm etiam spe maioris gloriæ in cælo adeundæ gaudent: neque de vindicta cogitant eorum, à quibus ignominia iniuriaque afficiuntur; sed insuper eos ponunt in numero benefactorum.

II.

Heribert.
Rosvveid. l. 6.
de Vit. PP. in
libell. 4. n. 12.

Dicebat Abbas Ioannes quibusdam fratribus: Quia fuerunt tres philosophi amici, quorum unus moriens alteri reliquit filium suum commendatum; qui in aetate iuuenili prouectus, nutritoris sui adulterantem uxorem. Quo scelere cognito missus est foras. Deinde cum plurimum poeniteret, non ei concessit regressum, sed ait illi: Vade, & esto tribus annis inter damnatos, qui metalla in flumine deponunt, & sic indulgeo tibi culpam tuam. Quo post triennium redeunte rursus ait: Vade alios tres annos da mercedes, ut iniurias patiaris. Ille verò fecit sic alios tres annos. Qui dixit ei: Veni ergo nunc ad ciuitatem Atheniensem, ut philosophiam discas. Erat autem ad portam ciuitatis quidam senex philosophus sedens, atque intrantes contumelijs afficiebat; iniuriauit ergo & iuuenem illum. At ille iniuriatus risit. Cui senior ait: Quid est hoc, quòd tibi ego iniurias facio, & tu rides? Disit ei iuuenis: Non vis ut rideam, qui tribus annis, ut iniurias paterer, dedi mercedes, & hodie gratia

gratis eas patior. Prorsus ob hoc ego risi. Dixitq; ei senex: Ascende & ingredi cimitatem. Cumq; hoc retulisset Abbas Ioannes, dixit: Hac porta Domini, & patres nostri per multas iniurias in eâ gratulantes ingressi sunt. Multis hoc videtur paradoxum, & inter ea, quæ fieri non possunt, cum tamen sit vnum inter ea quæ fieri debent. Audisti quia dictum est: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, bene facite his, qui oderunt vos: & orate pro persecutibus, & calumniantibus vos: ut sitis filij Patris vestri, qui in calis est: qui solem suum oriri facit super bonos & malos: & pluit super iustos & iniustos. Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne & publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne & Ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester celestis perfectus est.

Matth. 5. 43.

III.

Ob hanc causam multi, qui clarum jus haberent honoris sui defendendi, tamen non tam jus suum, quam meritum suum, perfectionemque spectant, & abstinere à iustissima accusatione inimicorum. Quid ergo? estne iustitia in mundo? aut manent tot calumniatores & iniuriarum fabri impuniti? Nequaquam. Ne dederis os tuum, ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram Angelo, non est prouidentia: ne forte iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum. Si videris calumnias ege- norum, & violenta iudicia, & subverti iustitiam in prouincia, non mireris super hoc negotio: quia excelsus excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersa terra rex imperat seruienti. Hic rex sceptrum non frustra gerit, sicut neque magistratus gladium: virgam regni sui non finit sibi eripi. Nos in nostra causa non sumus boni iudices, cum maxime efferuescimus, cæcutimus. Quod indicauit, qui dixit: Turbatus est a furore oculus meus. Hinc Apostoli monitio est, Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: Non vosmetipsos defendentes, charissimi, sed date locum ira, scriptum est enim: Mihi vindicta, & ego retribuam, dicit Dominus. Vbi duo docet Paulus, primum est, domandum esse vltionis appetitum; alterum, Deo iudicium & vindictam iniuriarum esse relinquendam. Primum pertinet ad nostram patientiam, alterum ad Numinis prouidentiam.

Eccl. 5. 5.

Heb. 1. 8.

Psal. 6. 8.

Rom. 12. 18.

P p p

N e

IV.
Tertullian.
lib. de pati-
entia. cap. 9.
& 10.

Ne nos ipsos defendamus, hoc est, ulciscamur, Tertullianus hæc decem præscripsit documenta. 1. *Hæc ulciscendi libido negotiū curat aut gloria, aut malitia: sed gloria ubiq; vana est, & malitia Domino odiosa, hoc quidem loco maximè: quia malum duplicat, quod semel factum est. Quid enim refert inter prouocantem, & prouocatum, nisi quod ille prior in maleficio deprehenditur, iste posterior?* 2. *Vixq; lesi Domini reus est, qui omnem nequam prohibet & damnat, quiq; præcipit malum malo non rependendum.* 3. *Quem honorem litabimus Domino, si nobis arbitrium defensionis arrogauerimus?* 4. *Quid credimus iudicem illum, si non & ultorem?* Hoc se nobis repromittit dicens: *Vindictam mihi, & ego vindicabo, id est, patientiam mihi, & ego patientiam remunerabo.* 5. *Qui vindicat se, honorem vnici iudicis, id est Dei, abstulit.* 6. *Post vindictam sequitur pœnitentia, fuga, & reatus, ut pari modo plectamur.* 7. *Nihil impatientia susceptum, sine impetu transigi nouit: quidquid impetu actum est, aut offendit, aut corruit, aut præceps abiit.* 8. *Si leuius defendaris, insanis: si uerbis, oneraberis.* 9. *Quid mihi cum ultione, cuius modum regere non possum, per impatientiam doloris?* 10. *Si impatientie incubabo, non dolebo: si non dolebo, ulcisci non desiderabo.*

V.
Gregor. Pref-
byter. in vit.
S. Gregor.
Naziana.

Hoc autem Apostoli phyltrum, atque ista Tertulliani magmata obtulit S. Gregorius Nazianzenus suis Catholicis Constantinopolitanis. Illi enim, quia ab Arianis, sub Valente Ariano Imp. multum vexati, immo pæne oppressi fuere, eo postea Imperatore defuncto, sub Theodosio orthodoxo Imp. par pari reddere, eosq; similibus molestijs affligere voluerunt. Tum Nazianzenus, ut hanc ultionis voluntatem auerteret, eos in hunc modum est allocutus: *Non hæc, mi grex, à vobis poscit Christus; neq; sic Euangelium nos docet. Hæc mea sit ultio, ut qui nos affecerunt iniurijs, salutem consequantur. Præstate illis beneficia, qui vos odio persequuntur. Quod si animus vehementer exarsuat, neque coerceri se irapatitur; quod ab hoc alterum est, præstate, ut hæc Christo permittatis, at futuro tribunali referueris. Mea enim est ultio, ego rependam aut Dominus.* Talibus dictis tumultuantem populum sedauit, atque insuam sententiam, pertraxit. Neque ipse remissius præstitit reipsa, quod suos verbo docuit. Quando enim in Concilio Constantinopolitano nonnullorū Episcoporum similtates & dissidia exorta fue-

ta fuerunt, eò quòd Gregorius, ipsis inconsultis, ab alijs Episcopus Nazianzenus esset consecratus, loco suo & gradu sponte cessit, his eosdem verbis compellans: *Suppliciter vos, per Trinitatem ipsam, oro, ut inter vos omnia rectè pacificeq; constituatis. Quòd si ego diffensionis inter vos causa sum, nequaquam lona vate venerabilior videri debeo. Abicite me in mare, ac turbarum tempestas hac inter vos sedabitur. Lubens equidem patiar, quidquid volueritis, quamquam innocens, vestra concordia causa. Eycite me solio, ab vrbe pellite, tantum veritatem & pacem diligite. Valetate pastores sacri, meorumq; laborum perpetuò recordamini.* Hæc ubi dixit, abiit ad Theodosium Imp. talibus verbis ab eo missionem petens: *Supplex oro, ut laboribus hisce liberer, esto finis invidia, pacem colant Antissites, idq; tua opera. Hoc ego munus à te flagito, hoc mihi postremum beneficium largire.* Theodosius tanti viri modestiam patientiamque admiratus, vix tandem consensit, vt Nectarium ei substitui pateretur. Sic docuit, sic fecit Nazianzenus, quando iniurijs maximis fuit exagitatus. Ad hoc illi contumeliæ seruiert, vt posset ignoscere, & bonum pro malo reddere. Quo opere nulla maior, & ad Christi amorem propius accedens charitas potest excogitari. Nam, vt Ruffinus refert, interrogauit quidam frater Abbatem Pamenem dicens: *Quid est, quòd Dominus in Euangelio dicit: Maiorem hac charitatem nemo habet, quam ut quis animam suam pro amico suo ponat: quo modo hoc fiet?* Respondit senex: *Si quis audit verbum malum à proximo suo, & cum possit ipse similia illi respondere, tolerat tamen in corde suo, & vim laboremq; sibi facit, ne forte respondeat illi malum, & contristet illum: iste animam suam ponit pro amico suo.*

Atqui hoc pacto atrocissima quæque iniuriæ viris sanctis & patientibus irrogatæ manent impunitæ? inquires. *Ne dederis os tuum, vt peccare facias carnem tuam; neque dicas coram Angelo, non est prudentia &c. Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & subuerti iustitiam in prouincia, non mireris super hoc negotio; quia excelsus excelsior est alius. Non punit Princeps, non punit rex, parcat Imperator, excelsus quidem est. Sed excelsus excelsior est alius,* qui ait, *mibi vindicta (competit) ego retribuam, dicit Dominus. Ego Deus sum omnium iustissimus prouisor, iudex, & vindex, meum est ulcisci; meum officium est, debitas de calumniatoribus, &*

Ppp 2

omni-

Ruffin. in vitis PP. lib. 3. n. 201.

VI. Eccl. 5. 5.

Rom. 12. 18. Deuter. 32. 35.

Rom 12. 19.
Chrysoftom.
Theodoret
Oecum. in
cit. loc Pauli.
Augustin. in
Plal. 78.

omnibus præuaricatoribus pœnas sumere. Itaque vos graua passi, nolite solum meum, tribunal meum, sceptrum meum inuadere, sed date locum ira, diuinæ, vt supplet D. Chrysoftomus, Theodoretus, Oecumenius, & ipse Augustinus, relinquite Deo injuriæ vestræ ultionem. Si enim vos ipsi vultis esse ultores, & mercedem patientiæ, & virtutem charitatis perdetis, & efficietis, vt mali aliene potestatis vsurpatores vestra sententia in caput vestrum resiliat. Digni sanè sunt supplicio suo, omnes injuriarum authores & fabricatores, & quidam bono zelo vindictam expetunt. Igitur si animus vehementer exasuat, neque coerceri se ira patitur, prestare, vt hac Christo permittatis, ac futuro tribunali reseruetis. Etsi enim inultorum in hac vita, crimina non plectantur, non tamen illa manebunt inulta. Quia Deus ulciscetur, & quidem grauissimè, saltem in vita altera. Grauissima autem erit illa ultio, quia non erit iudicis, qui falli potest, sed Dei omnipotentis, atque omnia videntis; cuius opera omnia magnifica & terrificata sunt. Ob quam causam Apostolus alibi eadem repetens, ac scribens, *Scimus qui dixit: Mihi vindicta, & ego retribuam: Et iterum: Quia iudicabit Dominus populum suum: mox subiungit: Horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Quamobrem non debet homo se ipsum ulcisci, hoc enim esset, & inuadere officium Dei, & de eius iustitia diffidere; neque credere eius ultionem: quæ tanta erit, vt potius commiseratione digni sint, qui quando nobis leues injurias inferunt, in manus Dei viuentis, & irati incident, in quos horrendum est incidere. Quamquam etiam partim ad iustitiæ suæ manifestationem, partim ad innocenter afflictorum consolationem, partim ad aliorum exemplum & cautionem, sapissimè Deus, etiam in hac vita, puniat calumniatores, & quidem illo ipso malo, quod alijs præparauerunt. Hoc autem, siue per se, siue per alios, facere eum consueuisse, paulò explicatiùs dicere operæ pretium est.*

Hebr. 10. 30.

C A P V T XLII.

Quid sit lex, aut pœna talionis, & quàm justa?

I.

Vindictam, seu hostimentum, veteres *talionem* appellauerunt. Vnde si quis alteri manum amputauisset, apud Romanos, illi *lege talionis* manus vicissim debebat amputari. Felti